

TRANSILVANIA.

A N A L E

ASOCIAȚIUNII PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI CULTURA POPORULUI ROMÂN.

Nr. III.

August—Septembrie

1908.

Discursul de deschidere

*ținut la adunarea generală a «Asociațiunii» din Șimleu, în 7 August
n. a. c., de viceprezidentul Andreiu Bârseanu.*

Onorabilă Adunare generală!

Pentru a doua oară se întrunește însoțirea noastră culturală în aceste locuri istorice, unde odinioară a răsunat tuba romană, când vulturii dela Tibru își luaseră sborul, ca să sfășie bălaurii dacici și astfel să pună temelie poporului românesc.

Punând piciorul pe pământul acesta clasic, fără voia noastră ne simțim transpuși cu 18 veacuri înapoi și pare că vedem înaintea ochilor noștri sufletești cohorte romane înaintând biruitoare sub conducerea centurionilor și a tribunilor militari, vedem aquila romană înălțându-se triumfătoare pe ruinele satelor și orașelor dacice, pe Dacul cerbicos îngenunchiat de Romanul învingător; vedem apoi, cum numărâși coloniști din diferite părți ale vastului imperiu, guvernat de metropola dela Tibru, se așează în câmpiile lipsite de locuitori ale provinciei de curând cucerite, cum se ridică sate și orașe nouă în locul celor dărâmate, cum se înalță valuri de apărare și se croiesc tabere întărite, cum se aștern drumuri nouă, dintre care unul ajunge dela Istru până la Porolissum, în părțile acestea de miază-noapte ale frumoasei provincii, cuprinse de marele Împărat. Admirăm geniul roman, care nu se mulțamește a cuprinde numai aceste frumoase ținuturi, ci caută totodată a le face părtașe culturii romane. Câmpiile se acoper de lanuri bogate; munții încep a răsună de loviturile băieșilor, cari caută a scoate la iveală comorile ascunse în lăuntru pământului; orașele se împodobesc

cu temple, băi, teatre și amfiteatre; meseriașii întruniți în colegii își lucră cu hărnicie meseriile lor; mercatorii schimbă mărfurile provinciei cu ale neamurilor învecinate; luntrașii plutesc cu sare, grâne și lemne pe undele gălbui ale Marisului, ale Tisiei și ale vecinului Samus; argentarii din piețele târgurilor abia răsbesc a schimbă monedele, care curg din toate părțile lumii; preoții aprind jertfe pe altare și înalță inmuri de laudă Zeilor nemuritori, cari au revărsat atâta îmbelșugare peste «Dacia fericită».

Dar iată, că nori negri încep a se arăta din toate părțile. O furtună cumplită se pornește din miază-noapte și din răsărit. Neamuri nouă, dornice de pradă, năvălesc asupra provinciei înfloritoare. Intreagă împărăția romană se clatină. Împărații îngroziți retrag legiunile dincolo de Dunăre, și atunci neamurile străine, întocmai ca un potop, se revarsă asupra Daciei romane. Câmpiile sunt pustiite, orașele și satele prădate și dărâmate până la pământ, cultura romană e nimicită, iar bieții coloniști sunt siliți a-și căuta scăpare în sânul munților, și în urma lor, cum zice poetul:

„Cade-o noapte 'ntunecoasă,
Noapte oarbă, fîroasă
Ca fundul pământului,
Ca taina mormântului“.

Iar după veacuri întregi, când lumea începe a se mai liniști, când întunerecul începe a se mai împrăști, și când păstorii dela munți se coboară iarăș la șes, ca să îngrijească din nou agrii părintești, iată că alte neamuri au luat stăpânirea ținuturilor locuite odinioară de strămoșii lor, se ridică clase nouă de oameni, cari iau conducerea țării în mâinile lor, se fac legi nouă, și urmașii domnilor de odinioară ajung aproape robi în pământurile strămoșești. Și robia aceasta ține iarăș veacuri îndelungate, veacuri de suferințe și de întunec, până când un vânt nou începe a bate prin lume, vântul mântuitor al libertății, care sfaramă lanțurile, împrăștie negura întunerecului și face din robul umilit om conștiu de demnitatea ființei omenești.

Iată, cum locurile clasice, în care ne aflăm, ne-au făcut, cu voie fără voie, să aruncăm o privire asupra trecutului poporului nostru.

Trist și dureros a fost acest trecut și nu odată în cursul lui a fost în cumpănă chiar existența neamului nostru. Și dacă cu toate acestea Românul a putut trăi ca Român până în ziua de astăzi, păstrându-și numele său strămoșesc, obiceiurile sale deosebite, portul său caracteristic și mai pre sus de toate acea comoară nestimată, moștenită din moși din strămoși, care-l deosebește de toate celelalte neamuri împrejmuitoare și care este cea mai strălucită dovadă a originii sale nobile: *limba românească*,

are a mulțămii, pe lângă vânjoșia elementelor, din care a fost plămădit, credinței sale nestrămutate în Dumnezeu și conștiinței obârșiei sale alese, conștiință, care nu l-a părăsit nici când și care i-a dat putere, să înfrunte primejdiile cele mai mari.

Dar pe lângă credința în Dumnezeu, trăinicia și statornicia, dovedite în cursul atâtor veacuri, încă o însușire caracteristică a însoțit poporul nostru în tot trecutul său atât de viforos și aceasta este: *dorul său de lumină, nizuința sa spre învățatură.*

În timpurile mai vechi ale iobăgiei, când școala era un privilegiu al claselor stăpânitoare, când știința era o îndeletnicire mărginită la un număr restrâns de oameni, singurul loc de învățatură al Românilor era biserica, care-l mângăia cu sfintele sale învățături în necazurile sale, îl întăria în clipele de desnădejde, și față de care tocmai pentru aceea se alipia din ce în ce mai mult.

Îndată ce însă sosiră vremuri mai bune, îndată ce pe tronul țării se urcară domnitori cu suflet bun și luminați, cari lăsară să pătrundă o rază de lumină și la iobagul încătușat, dorul de învățatură prinse rădăcini adânci în inima Românilor și în toate părțile țării începură a răsări, întocmai ca seara stelele pe cer, una câte una acele școluțe acoperite cu șindrili, cu paie sau cu stuf, în care se învăța carte românească de copiii țăranilor români, la început fie și numai Bucoavna, Ceaslovul și Psaltirea, cu slovele lor cirilice. Iar după ce ideile de libertate și egalitate, răsărite în țările Apusului, pătrunseră și în văile umbroase ale Carpaților, după ce iobăgia se desființă și o viață nouă părea că începe pentru popoarele din această frumoasă țară, setea de lumină se aprinse și mai mult în inimile Românilor, așa încât istoria poporului nostru din ultimele două veacuri nu este altceva, decât *nizuința dela întunecare spre lumină, lupta nobilă a unui popor pentru înălțarea din umilința trecutului prin știință, prin învățatură, prin cultură.*

Și câte jertfe, câte silințe nobile, câtă abnegațiune se depuseră în această luptă pentru lumină!.. Miile de școli populare, de care dispunem astăzi, cele câteva școli secundare de băieți și de fete, institutele pentru pregătirea preoților și învățătorilor, felurile însoțiri culturale — sunt tot produsele acestui dor de înaintare prin lumină, prinosul adus de neamul acesta de iobagi pe altarul culturii și care va forma pentru totdeauna cel mai înalt titlu de glorie al lui.

Nu din prisosul averilor feudale, adunate de veacuri, s'au făcut toate acestea, nici din comorile stoarse dela alții, *ci din obolul fostului iobag, pe care mulți îl țineau până eri alaltăeri incapabil de o idee mai înaltă și de un sentiment mai ales, din sudoarea vărsată de el pe ogorul dător de hrană, din opintirea*

aproape supraomenească a brațelor lui, din filerul văduvei, pe care Mântuitorul Christos l-a prețuit mai mult, decât banii de argint și de aur, vărsați cu îngâmfare de cei bogați în vistieria bisericeii.

Cu toții cunoașteți povestea poporală despre «Prăslea cel voinic și merele de aur». Când Prăslea voiește să iasă de pe tărâmul celălalt, cel întunecat, la lumină cu ajutorul Sgripsoroaicei, pe aripile căreia se află și căreia îi făgăduise, că-i va da în sborul ei o sută de bucăți de carne, ca să nu slăbească din puteri, și când tocmai aproape de gura peșterii uriașe i-se sfârșește carnea și este gata să cadă iarăș în întunec, el nu se mai gândește mult, ci scoate paloșul din teacă și taie o bucată de carne din coapsa lui, pe care o dă Sgripsoroaicei.

Poporul român, în nizuința sa de a se ridica din întunec la lumină, nu arareori a făcut întocmai ca Prăslea — cu singura deosebire, că bucată de carne n'a fost tăiată din coapsă, ci din pieptul său. Și dacă Istoria viitoare va fi în adevăr nepărtinitoare, va trebui să recunoască cu laudă aceste jertfe pline de abnegațiune, aduse de poporul nostru pentru înaintare prin învățatură, iar cronicarul viitorului va trebui să completeze pe contemporanul lui Mateiaș Corvinul, zicând: «Se pare, că poporul acesta nu s'a luptat atât pentru viață, cât pentru păstrarea limbei și a culturii sale naționale».

Un product al nizuinței acesteia spre lumină este și însoțirea culturală, în numele căreia ne-am adunat astăzi aici. Intemeiată înainte de aceasta cu 47 ani, ea a fost menită de urzitorii ei sprijinirii tinerei noastre literaturi naționale și respândirii învățaturii în straturile cele mari ale poporului.

Cu deosebire scopul acesta din urmă l-au avut în vedere fericii întemeietori ai însoțirii noastre, și în privința aceasta «Asociațiunea» a și izbutit a făptui câte ceva în restimpul de aproape o jumătate de veac, de când viețuiește.

Eră vorba de împlinirea unei datorii frățești, de replătirea unui împrumut din partea fruntașilor noștri față cu masa cea mare a neamului.

Poporul nostru, din fericire, nu cunoaște deosebirea de clase sociale. Cu toții noi cărturarii am răsărit din aceeaș colibă țărănească: unii mai curând, alții numai în timpul din urmă. Singura deosebire între noi poate fi, că unii ne-am hrănit în copilărie cu prescură de grâu curat, iar alții cu pâne neagră de seacă, dar ambele frământate de aceeaș mână harnică a țărancei române și dospite cu acelaș aluat.

Imprejurările, și poate și hărnicia personală, ne-au făcut pe unii mai învățați, mai avuți sau mai cu vază decât pe fratele nostru, rămas la coarnele plugului. Nu trebuie însă să uităm, că

pentru a ajunge la învățatura, la averea și la vaza, de care ne bucurăm astăzi, părinții, sau dacă nu ei, moșii noștri au jertfit aproape tot avutul lor, ba adeseori și-au tras chiar și bucătura dela gură, numai ca să ne vadă «domni» și să putem duce o viață mai ușoară, — cum judecau ei cu mintea omului mâncat de iobăgie, — lăsând astfel de cele mai multeori în lipsă pe frații noștri de acasă, rămași și mai departe în suman și în opinci.

Ar fi un păcat strigător la cer, dacă am da uitării aceste jertfe și dacă nu am căută să întoarcem fratelui nostru dela țeară, aceea ce părinții noștri au luat dela el, ca să ne poată crește pe noi!

De aceea între cărturarii noștri și între săteni nu poate să fie nici o deosebire de interese, nici o deosebire de aspirațiuni. Cu toții suntem fiii aceleiași familii, vaza unuia este vaza tuturor, binele unuia este și binele celuilalt, iar durerea orișicărui din membrii familiei se resfrânge asupra familiei întregi.

Cu toții am răsărit din aceeaș tulpină, deși unele ramuri au rămas mai jos, iar altele s'au înălțat mai sus; toate însă se hrănesc din acelaș suc dătător de viață, supt din pământ de aceleași rădăcini. *Când aceste rădăcini se vor putrezi, sau se vor usca, întreg arborele este amenințat cu peire.*

Tot din aceleași motive nu pot fi deosebiri nici în ceea ce privește caracterul culturii noastre naționale. Cultura noastră nu poate fi decât una și aceeaș, întemeiată pe însușirile caracteristice ale poporului nostru. Literatura noastră, dacă voințe să rămână originală, trebuie să se hrănească din concepțiunile poporului și să-și îmbrace produsele în graiul vorbit de el; arta noastră va produce lucruri de preț, numai sprijinindu-se pe motive păstrate în popor. Altfel amândouă nu vor fi altceva, decât niște imitațiuni fără nici un preț, niște plante șubrede, care vor fi culcate la pământ de cel mai mic vântișor.

În viața practică, ca și în cea intelectuală, pătura cărturărească nu se poate desface de grosul poporului nostru, dacă nu voințe să ajungă o floare fără rădăcini, un vas fără cârmă, un chip înșelător, ca apa morților, care se pare că trăiește un minut, pentruca în al doilea să dispară fără nici o urmă.

Așa au judecat înaintașii noștri, și cu gândul de a ajuta pe cei mulți, de a lumina pe cei lipsiți de învățatură, de a povățui pe cei rămași în întunec, de a creă o cultură trainică națională, au înființat această însoțire culturală. Frații mai mari, mai iscusiți și mai cu dare de mână s'au însoțit între dânșii, ca să vie în ajutorul celor mai mici, mai neajutorați și mai lipsiți, și astfel cu toții împreună să sprijinească casa părintească și să susțină vaza familiei celei mari românești din această țară.

De aceea „Asociațiunea“ nici nu este o însoțire restrânsă a câtorva oameni cu aceleași îndeletniciri, ci este tovărășia tuturor aceluia, cari poartă în inima lor dorul pentru înaintarea neamului românesc din această frumoasă patrie, iar adunările generale ale ei sunt serbări ale întregii obști românești, zile mari, scrise cu roșu pentru ori și care Român cu inima la loc.

Zile de bucurie sunt aceste adunări pentru fiecare fiu adevărat al poporului nostru, dar totodată zile de meditațiune, de reflexiune și de reculegere. Cu prilejul lor fiecare Român de ori și ce stare și cu ori și ce poziție socială este dator a-și pune mâna pe inimă și a judecă serios, dacă și-a făcut pe deplin datoria față de frații săi de aceeaș limbă și de acelaș sânge.

Tu, preot român, ești dator a-ți da seama la zile mari, ca cea de astăzi, dacă ai învățat cu destulă râvnă pe poporeni tăi cuvântul lui Dumnezeu, dacă i-ai îndemnat cu cuvântul și cu fapta la dragoste frățească, la pace și la ajutor împrumutat; dacă ai mângăiat pe cel întristat, ai întărit pe cel cuprins de desnădejde, ai povățuit pe cel nedumerit, ai îndreptat pe cel rătăcit, ai dat ajutor celui strâmtorat, și tuturor acestora le-ai sădit în inimă iubirea de Dumnezeu, de neam și de țară? — Tu, dascăl român, trebuie să te întrebi, dacă ai sămănat între odraslele încredințate îngrijirii tale sămânța adevăratei științe; dacă ai deprins pe școlarii tăi, prin pilda ta, cu adevărul nefățărît, cu entuziasmul neprefăcut, cu dragostea de muncă făcătoare de minuni, cu iubirea deapropelului și cu puterea de a-și stăpâni patimile și pornirile, și a-și îndreptă voința spre tot ce e nobil, frumos și bun? — Tu, om al legilor, să-ți dai seama, dacă ai învățat pe frații tăi să trăiască în bună înțelegere unii cu alții, dacă ai împăcat pe cei învrăjbiți, ai apărat pe cei nedreptățiți și în genere prin lucrarea ta ai căutat să iasă biruitoare dreptatea și adevărul? — Tu, învățăcelul lui Aesculap, întreabă-te, dacă ai sfătuit pe cei mai puțin pricepători, cum să-și păstreze sănătatea, dacă ai alergat la timp în ajutorul celor bolnavi și dacă ai întrebuițat toată știința ta pentru restabilirea sănătății lor sdruncinate? — Tu, om al condeiului și prietin al Muselor, gândește-te, dacă ai dat neamului tău, tot ce putea așteptă dela tine, dacă ai fost în adevăr preot neșovăitor al adevărului și al ramosului, dacă prin scrisese tale ai propagat între frații tăi iubirea de neam, de patrie și de libertate? — Tu, pricepătorule în ale banilor, judecă, dacă prin lucrarea ta ai contribuit la întărirea materială a neamului tău, dacă împrumutul dat fratelui tău a fost în adevăr spre binele lui, sau doară l-a încurcat și mai rău și l-a apropiat de totala ruină? Tu, plugar cu carte, dă-ți seama, dacă ai învățat pe frații tăi mai puțin luminați, cu pilda, cu cuvântul și cu scrisul, cum să-și în-

grijească mai bine țarinile, cum să-și păzească vitele, tovarășele sale de muncă, și peste tot, cum ar putea să aibă mai mare folos din munca sa atât de grea și adeseori atât de slab răsplătită?

Voi, femeilor dela oraș, și în genere acelea, care ați avut parte de mai multă învățătură, nu pregetați a vă întrebă, dacă ați sfătuit pe surorile voastre, cum să-și îngrijească pe copilașii lor, podoaba lor cea mai prețioasă și speranța de mâne a poporului nostru, cum să-și conducă gospodăria lor și cum să dea mână de ajutor soților lor în purtarea greutăților zilnice?

Iar noi toți, membrii ai acestei „Asociațiuni“, să ne întrebăm, dacă am făcut în cursul anului, tot ce puteam face în cadrele ei spre binele și înaintarea neamului, din care facem parte.

Dacă răspunsul, ce ni-l vom da la aceste întrebări fiecare pentru sine și toți împreună, va fi mulțămitor, să ne bucurăm împreună cu bucuria aceluia, care și-a împlinit datoria; iar de cumva conștiința noastră ne-ar spune, că n'am făcut tot ceace se putea aștepta cu drept cuvânt dela noi, ba chiar am dat cu totul uitării datoria noastră, să ne recunoaștem greșala și să ne propunem cu hotărîre în inimile noastre a o îndreptă pe viitor.

Așa numai vor fi adunările noastre niște serbări în adevăr înălțătoare, așa vor fi ele niște prilejuri de reculegere și de îmbărbătare în nizuințele noastre spre lumină și spre progres.

Lăsând la o parte orișice preocupare, fiecare din noi să ia parte la aceste adunări cu inimă curată, cu hotărîrea de a da pentru binele obștesc tot, de ce e capabil sufletul său și inima sa, cu sfințenia, cu care ne apropiem de altarul dumnezeesc, ca să primim Sfintele Taine ale înfrățirii creștinești.

Deviza noastră într'o adunare de însemnătatea celei de astăzi trebuie să fie: *Totul pentru cultura noastră, totul pentru asigurarea viitorului neamului nostru!*

Și această deviză trebuie sigilată fără întârziere cu faptele noastre.

Aceasta o pretinde dela noi originea noastră, trecutul poporului nostru, suferințele seculare, îndurate de strămoșii noștri, pentru a ne putea lăsa ca moștenire limba și naționalitatea, jertfele aduse de bărbații mari ai neamului nostru, demnitatea noastră de oameni și interesul bine priceput al patriei noastre mult iubite.

Și fiindcă este vorba de bărbații mari ai neamului, nu cred să pot încheia mai bine vorbirea mea, decât reamintind câteva din cuvintele marelui dascăl, pe care l-a dăruit Sălagiul poporului nostru, care formează gloria Românilor din acest ținut și dela nașterea căruia se împlinesc tocmai o sută de ani.

«Cultura fiecărui popor astăzi e măsura fericirii și a siguri-tății lui, doară mai mult decât a fost oarecând»...

«Iată ce însemnătate are *limba națională* la toate gințile: ea regulează mișcările vieții la toate, ca creerii mișcările trupului; le însuflețește și le înalță, dacă o stimează cum se cade. Lipsa ei le duce la barbarie, dacă nu știi să se servească cu ea. Numai în brațele ei crește arta și știința, numai cu aripile artei și științei zboară industria și negoțul, numai în aceste grădini înflorește fericirea națiunilor»...

«*Aceea ce este apa pentru pești, aerul pentru sburătoare și pentru toate viețuitoarele, ce este lumina pentru vedere, soarele pentru creșterea plantelor, vorba pentru cugetare, aceea e naționalitatea pentru oricare popor; întrânsa ne-am născut, ea este mama noastră; de suntem bărbați, ea ne-a crescut; de suntem liberi, întrânsa ne mișcăm; de suntem vii, întrânsa trăim; de suntem supărați, ne alină durerea cu cântecele naționale; prin ea vorbim și astăzi cu părinții noștri, cari au trăit înainte de mii de ani. Naționalitatea e îndemnul cel mai puternic spre lucrare pentru fericirea genului omenesc. Pe care nu-l trage inima a lucra pentru a națiunii sale glorie și fericire, acela nu e decât un egoist pentru umanitate, pe care e păcat, că l-a decorat natura cu formă de om. Naționalitatea e libertatea noastră cea din urmă și limanul salutei noastre viitoare».*

Inchinându-mă memoriei bărbatului, care a rostit înainte cu 60 de ani aceste adevăruri, declar adunarea generală a «Asociațiunii» din anul acesta de deschisă.

Nr. 787—1908.

Proces verbal

din ședința primă a adunării generale ordinare a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, ținută în Șimleu la 7 August st. n. 1908.

Prezident: *Andrieu Bârseanu*. — Notar: *Octavian C. Tăslăuanu*.

I. Prezidentul, în fața unui public numărös, întrunit în biserica gr. cat. din loc, deschide adunarea generală la orele 11 a. m. printr'un discurs ascultat cu atențiune de public.

D-l A. Barbuloviciu salută adunarea generală în numele despărțământului Șimleu; d-l A. Vicaș în numele reuniunii femeilor sălăgiene și în numele reuniunii femeilor române din Hunedoara; d-l V. Oltean în numele reuniunii învățătorilor români din Sălăgiu. D-l Dr. Dionisie Stoica prezintă adunării generale din partea comitetului aranjator «Schița monografică a Sălăgiului», întocmită de Dr. Dionisie Stoica și Ioan P. Lazar, dedicată comitetului central al «Asociațiunii». D-l prezident răspunde fiecărui orator în parte.

Se ia la cunoștiință și discursul prezidentului se alătură la acest proces verbal.

2. Președintele dispune să se facă înscrierea delegaților prezenți ai despărțămintelor. La apelul nominal — citit de d-l notar

răspund următoarele despărțăminte: Beiuș, Bistrița, Blaj, Brașov, Cluj, Deva, Făgăraș, Hațeg, Hida-Huedin, Lugoj, Năsăud, Orade, Sătmar-Ugocia, Sibiu, Șimleu, Tășnad și Timișoara.

3. Se prezintă raportul general al comitetului central despre activitatea «Asociațiunii» în cursul anului 1907.

Raportul general, fiind publicat în revista «Transilvania», se consideră de citit și se decide a se predă comisiunilor examinătoare.

4. Se trece la alegerea comisiunilor. La propunerea d-lui Andreiu Cosma se aleg:

- a) în comisiunea pentru examinarea raportului general d-nii: Em. Ungureanu, Dr. C. Meseșianu, Dr. Izidor Pop, Dr. Cornel Popescu, G. Trif;
- b) în comisiunea pentru censurarea socotelilor anului 1907 și a proiectului de buget pentru anul 1909 d-nii: Francisc Hossu-Longin, Titu Hațeg, N. Nilvan și C. Căciulă;
- c) în comisiunea pentru înscrierea membrilor d-nii: Aug. Vicaș, Dr. Cor. Șteer, R. Marchiș, Dr. V. Deleu.

5. Președintele prezintă următoarele două propuneri:

- a) d-l N. Fabian din Beiuș propune să se înființeze mai multe școli de adulți în despărțămintele «Asociațiunii»;
- b) d-l Dr. Lazar Popovici din Viena propune mai multe mijloace pentru popularizarea «Asociațiunii» și pentru înmulțirea membrilor ei.

Se transpun la comisiunea a).

6. Președintele invită pe d-l Octavian C. Tăslăuanu să-și țină conferința literară anunțată. D-l Tăslăuanu vorbește despre «Prozatorii tineri în literatura noastră», insistând mai ales asupra lui Mihail Sadoveanu, C. Sandu-Aldea și Ion Agârbiceanu. Se predau despărțământului Șimleu 17 dintre volumele prozatorilor tineri despre cari s'a vorbit în conferința d-lui Tăslăuanu.

Conferința a fost ascultată cu atențiune și răsplătită cu aplauze. Volumele dăruite au fost primite de secretarul despărțământului Șimleu, d-l Dr. C. Meseșianu.

Președintele anunță că după prânz se va ține conferința d-lui Romul Simu. După aceste se ridică ședința la ora 1 p. m.

7. La orele 4 p. m. se redeschide ședința în biserică și d-l președinte invită pe d-l R. Simu să-și țină conferința economică anunțată. D-l Romul Simu vorbește despre «Situația noastră economică și mijloacele pentru îndreptarea ei».

Conferința e ascultată cu multă atențiune și se decide a se publica în una dintre broșurile bibliotecii populare a «Asociațiunii».

După aceste ședința se închide la orele 5 p. m., anunțându-se proxima ședință pe Sâmbătă, 8 August n., orele 10 a. m.

D. u, s.

Andreiu Bârseanu, prezidentul adunării. *Oct. C. Tăslăuanu*, notar. — Verificat în Sibiiu la 18 August 1908. *Parteniu Cosma*, m. p., *Dr. L. Lemény*, m. p., *Romul Simu*, m. p., *Ioan Vătășan*, m. p.

Nr. 787—1908.

Proces verbal.

din ședința a doua a adunării generale ordinare a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, ținută în Șimleu, la 8 August n. 1908.

Prezident: *Andreiu Bârseanu*. — Notar: *Octavian C. Tăslăuanu*.

S. Prezidentul deschide ședința la orele 10¹/₂ și dă cuvântul d-lui Dr. Cornel Popescu, raportorul comisiunii pentru examinarea raportului general al comitetului central al «Asociațiunii», care, după o dare de seamă asupra raportului, propune ca adunarea generală:

- a) Să ia act de raportul comitetului central și să-i exprime mulțămiri pentru activitatea lui din anul trecut;
Adunarea generală primește propunerea.
- b) Să deă expresiune durerii pentru pierderea membrilor decedați în anul din urmă, a căror nume se cetește din partea notarului;
Adunarea generală își exprimă părerile de rău prin ridicare.
- c) Să îndrume comitetul central, ca revista «Transilvania» să apară, dela 1 Ianuarie 1909, de șase ori la an, regulat, tot la două luni, publicând lucrări literare-științifice și numai extrase din procesele verbale ale comitetului central, din procesele verbale și din rapoartele despărțămintelor.

Se primește.

- d) Să aprobe publicarea, în fiecare lună, a unei broșuri în «Biblioteca populară a Asociațiunii», cari broșuri se vor împărți gratuit bibliotecilor despărțămintelor și membrilor ajutători.
D-l V. Babi propune să se publice și o broșură în care să se explice, mai popular, țaranilor scopul «Asociațiunii».
Propunerile se primesc.
- e) Să aprobe angajarea unui agronom, care să cutreere despărțămintele, să țină prelegeri populare și să deă îndrumări conferențiarilor de astăzi.

Se aprobă.

- f) Să aprobe publicarea unui premiu pentru un Abecedar pentru analfaței, iar propunerea d-lui N. Fabian, pivitoare la înființarea cur-

surilor de analfabeți, în cadrele «Asociațiunii», — cuprinsă și în raportul general — să se dea comitetului central spre studiere.

Se aprobă.

- g) Să primească propunerea comitetului central, ca despărțămintele mari să se dismembreze în despărțăminte mai mici cu câte 25—30 comune și să îndrume comitetul central să trimită bărbați de încredere sau pe secretarul administrativ pentru organizarea despărțămintelor lipsite de conducători.

Se primește.

- h) Să îndrume comitetul central ca în tot anul, cu începerea anului 1909, să înființeze, după un plan sistematic, câte 20 de bibliotec acolo, unde nu se înființează din partea despărțămintelor. Să împartă și pe mai departe cărți la cererea despărțămintelor.

Se primește.

- i) Se ia act cu bucurie, că s'a dat atențiune deosebită prelegerilor populare și conferințelor, invitând comitetul central să le continue și în viitor.

Se primește.

- k) Să aprobe publicarea lucrării «Dicționarul numirilor de localități cu populațiune română de pe teritoriul statului ungar», lucrat de d-nii Silvestru Moldovan și Nicolae Togan, precum și a broșurilor destinate pentru «Biblioteca poporală a Asociațiunii».

Se primește.

- l) Se ia act cu bucurie de progresele școlii civile de fete a «Asociațiunii».

Se primește.

- m) Să îndrume comitetul central să angajeze custode pentru Muzeul «Asociațiunii» — de exemplu pe un domn profesor din Sibiu, — și să publice în ziare un apel pentru colectarea obiectelor pe seama Muzeului.

Se primește.

- n) Să dea, spre studiere, comitetului central propunerea d-lui Lazar Popoviciu pentru popularizarea «Asociațiunii» și pentru sporirea membrilor ei.

Se primește.

9. Urmează raportul comisiei pentru censurarea socotelilor și examinarea proiectului de budget. Raportorul, d-l C. Căciulă, raportează că socotelile s'au aflat în perfectă ordine și pe deplin justificate, și propune, iar adunarea generală primește:

a) Să ia act cu aprobare de darea de seamă despre gestiunea financiară a anului 1907 și să dea absolut casarului și comitetului central pentru această gestiune;

b) Să se voteze proiectul de budget pe anul 1909 cu următoarea modificare: la spesele neprevăzute să se adauge suma de 1000 cor. din care să se împartă reuniunilor femeilor

române cu menirea de a promovă și mai intensiv industria de casă, — iar la veniturile extraordinare să se prelimineze, ca adaos, suma de 1000 cor.

c) Să se aprobe modificarea făcută la §-ul 1 din Regulamentul casei, stabilindu-se următorul text modificat: «Averea Asociațiunii, încât consistă din bani și valori, cu începere dela 1 Ianuarie 1903, se păstrează și administrează la institutul de credit și de economii «Albina» din Sibiiu, și anume: numerariul ca depozit în cont curent, iar celelalte valori, afară de acții, ca depozit liber».

10. D-l Dr. V. Deleu, raportorul comisiunii pentru înscrierea membrilor, raportează că s'a înscris următorii membri:

a) *Membri pe viață*: Dr. Victor Nilvan, adv. Șomcuta, Maria Cosma, Șimleu și Titu Trifu, preot gr. cat. în Babța;

b) *membri ordinari*: Ioan Pop, preot, Szamos-Ujlak; Dr. Artemiu Kaba și soția, adv. Seini; Mihai Popp, preot, Dr. Alex. Gheție, Gherla; Laurian, Chiesd, Ioan P. Popp, Teodor Simoc, preot, Lūki; Ioan Olariu, Bucium; V. Miere, Bodican; Dr. Aurel Nilvan, adv. Seini; Ioan P. Pop, Seini; Alimpiu Barboloviciu, vicar, Șimleu; Vasile Pop, protopop, on., Alsó-Várca; Augustin Vicaș, protopop, Hidvig; Grațian Flonta, preot, O-Keczel; Ioan Sârb, protopop, Șomcuta-mare; Augustin Carșai, preot, Oláh-Nádasd; Gavril Vaida, preot, Dersida-mare; Teodor Bohățiel, Menyő; Emil Vicaș, Alimpiu Coste, Cehul-Silvaniei; Dr. Dionisie Stoica, redactor, Șimleu; Maria Lemény, Sibiiu; Nora Lemény, Sibiiu; Cassiu Deleu, Seini; Dr. C. Meseșianu, Șimleu; Dr. Victor Deleu, Șimleu; — Dr. Dionisie Stoica predă suma de K 150— din colecta crucerului făcută la «Poporul român» din Budapesta în anii 1902—1905.

11. Prezidentul dispune cetirea scrisorii d-lui Ioan Urban-Jarnik, profesor la universitatea boemă din Praga, și a telegramelor sosite dela: Vasile Kogălniceanu din București; Dr. Aurel Mureșianu din Brașov; Despărțământul Blaj; Desp. Brașov; Desp. Timișoara; Desp. Bistrița; Grig. Pletosu din Nășaud; Români din Deva și jur; Dr. V. Lucaciu, Dr. T. Dragoș și alți fruntași din Baia-mare; Ilie Pop, George Radocea, Gavril Mic, Eugen Vălean, Alex. Nilvan, Ștefan Cherecheș, Teodor Blaga din Șomcuta-mare; Letiția dr. Aciu și Dr. Aciu din Ibașfalău; prof. Borgovanu, Dr. Cornea și alți români din Bazna.

Se iau cu plăcere la cunoștință.

12. Fixarea locului pentru adunarea generală din 1909 se încredințează comitetului central.

13. Verificarea procesului verbal al adunării generale se încredințează membrilor prezenți din Sibiiu.

14. Președintele, fiind ordinea de zi terminată, după un discurs de încheiere și după o vorbire de mulțămire a d-lui Alimpiu Barboloviciu, la orele 12 declară adunarea generală de închisă.

D. u. s.

Andrei Bârseanu m. p., președintele adunării. — *Oct. C. Tăslăuanu* m. p., notar. — Verificat în Sibiu la 18 August 1908. *Parteniu Cosma* m. p., *Dr. Liviu Lemény* m. p., *Ioan Vătășan* m. p., — *Romul Simu* m. p.

Nr. 811—1908.

Proces verbal

din 22 August 1908. Ședința IX-a a comitetului central al „Asociațiunii“.

Preșident: *Iosif Sterca-Șuluțu*. Notar: *Octavian C. Tăslăuanu*. Membri prezenți: *Dr. V. Bologa*, *Ars. Bunea*, *Dr. A. Cheșian*, *P. Cosma*, *Dr. L. Lemény*, *I. F. Negruțiu*, *Dr. E. Roșca*, *Dr. Oct. Russu*, *Romul Simu*, *N. Togan* și *I. Vătășan*.

190. Cu verificarea procesului verbal al ședinței de astăzi se încredințează d-nii: *Dr. V. Bologa*, *Dr. O. Russu* și *N. Togan*.

191. (773—1908). Episcopul diecezei Caransebeșului *Nicolae Popea*, membru fondator al «Asociațiunii», a încetat din viață la 26 Iulie v. a. c. în Caransebeș.

Comitetul central își exprimă părerile de rău prin ridicare.

192. (787—1908). Secretarul administrativ prezintă *procesele verbale ale adunării generale ordinare*, ținute în Șimleu, la 7 și 8 August n. a. c. și raportează că adunarea generală :

1. A luat spre știre raportul general al comitetului central ;
2. A dat expresiune în procesul verbal și prin ridicare părerilor de rău pentru pierderea membrilor decedați dela ultima adunare generală ;
3. A îndrumat comitetul central ca revista «Transilvania» să apară, dela 1 Ianuarie 1909, de șase ori pe an, regulat tot la 2 luni, publicând lucrări literare științifice și numai extrase din procesele verbale ale comitetului central, din procesele verbale și rapoartele despărțămintelor ;
4. A aprobat publicarea în fiecare lună a unei broșuri în «Biblioteca populară a Asociațiunii», cari broșuri se vor da gratuit bibliotecilor despărțămintelor și membrilor ajutători. În una dintre aceste broșuri se va explica mai popular țăranilor scopul «Asociațiunii» ;
5. A aprobat angajarea unui agronom, care să țină prelegeri în despărțăminte ;
6. A aprobat publicarea unui premiu pentru un Abecedar pentru analfabeți și a dat spre studiere comitetului central propunerea d-lui *N. Fabian*, privitoare la înființarea cursurilor de analfabeți în cadrele «Asociațiunii» ;

7. A primit propunerea comitetului central de a împărți despărțăminte mari în despărțăminte mai mici, cu câte 25—30 de comune, și a îndrumat comitetul central să trimită fie pe un bărbat de încredere fie pe secretarul administrativ pentru organizarea despărțămintelor lipsite de conducător;

8. A îndrumat comitetul central, ca în tot anul, cu începerea anului 1909, să înființeze, după un plan sistematic câte 20 de biblioteci populare în despărțăminte care n'au biblioteci — și să împartă și pe mai departe cărți la cererea despărțămintelor;

9. A luat act cu bucurie că s'a dat o atențiune deosebită prelegerilor populare și a invitat comitetul central să continue cu aranjarea lor și în viitor;

10. A aprobat publicarea lucrării «Dicționarul numirilor de localități cu populațiune română de pe teritoriul statului ungar», făcut de d-nii Silv. Moldovan și N. Togan, precum și publicarea broșurilor destinate pentru «Biblioteca poporală a Asociațiunii»;

11. A luat act cu bucurie de progresele școlii civile de fete a «Asociațiunii».

12. A îndrumat comitetul central să angajeze un custode pentru «Muzeul Asociațiunii» — de exemplu pe un domn profesor din Sibiu — și să publice în ziare un apel pentru colectarea obiectelor pe seama Muzeului;

13. A dat spre studiere comitetului central propunerea d-lui Dr. Lazar Popovici pentru popularizarea «Asociațiunii» și pentru sporirea membrilor ei;

14. A luat act cu aprobare de socotelile prezentate despre gestiunea financiară a anului 1907 și a dat casierului și comitetului central absolutul cuvenit;

15. A votat proiectul de buget pe anul 1909 cu adausul ca la cheltuielile neprevăzute să se adauge suma de K 1000, din care să se împartă ajutoare reuniunilor femeilor române cari contribuie la înaintarea industriei de casă, iar la veniturile extraordinare să se prelimizeze suma de K 1000—;

16. A aprobat modificarea făcută la § 1 din Regulamentul casei;

17. A încredințat comitetul central cu fixarea locului pentru adunarea generală viitoare.

Ad. 1 și 2. Se ia act.

Ad. 3. Se ia act și se încredințează biroul cu executarea.

Ad. 4. Cu executarea se încredințează secretarul literar, conform planului aprobat de ședința plenară a secțiilor. Secretarul literar se va îngriji și de pregătirea broșurei despre «Asociațiune», scrisă pe înțelesul poporului.

Ad. 5. Se încredințează biroul să vină cu o propunere pentru punerea în lucrare și să ceară un ajutor dela băncile asociate «Solidaritatea».

Ad. 6. Se încredințează biroul ca în toamna acestui an să publice concurs pentru cel mai bun Abecedar pentru analfabeți. În ce privește înființarea cursurilor de analfabeți biroul va veni cu o propunere în una din ședințele viitoare.

Ad. 7. Spre știre și conformare.

Ad. 8. Cu executarea se încredințează secretarul literar.

Ad. 9, 10 și 11. Se ia act.

Ad. 12. Biroul se încredințează să vină cu o propunere într'o ședință viitoare.

Ad. 13. Se dă spre studiere biroului, care în una din ședințele viitoare va veni cu propuneri concrete.

Ad. 14 și 15. Se comunică cassarului „Asociațiunii“;

ad. 16. Se ia act;

ad. 17. Biroul se încredințează să vină la timp cu o propunere pentru convocarea adunării generale.

193. (619, 654, 757 și 782—1908). Următorii bursieri ai *fundațiunii Petran* își justifică sporul în studii: Virgiliu Russu, student în drept, Romul Moldovan, student în drept și Aurel Goșa, absolvent al facultății de drept iar Tit. Liviu Crișan cere să i-se țină bursa în suspens până în Septemvrie, când își va justifica sporul în studii.

Se ia act, d-lor Virgiliu Russu și Romul Moldovan li se votează bursa și pe 1908/9, cererea d-lui Tit. Liviu Crișan se încuviințează, iar bursa d-lui Aurel Goșa se dă la concurs.

194. (756—1908). Victor Jula, absolvent al gimnaziului din Brașov, bursier al *fundațiunii Bașota*, își justifică sporul în studii.

Se ia act. Bursa se dă la concurs.

195. (704—1908). Dionisie Nistor, elev de liceu, bursier al *fundațiunii Marinovici*, își justifică sporul în studii și cere să fie împărțit de bursă și în anul viitor școlar.

Se ia act. Bursa de K 120— i-se dă și pe anul școlar 1908/9.

196. (640—1908). D-l Eugen Marinovits, mare proprietar în Fărăgău, cere să se adaugă o clauzulă de întregire la literile fundamentale ale *fundațiunii Nicolae Marinovici sen. comerciant în Reghinul săsesc*, în care clauzulă să se adaugă și alți descendenți ai fundatorului neînșirați în actul de donațiune, pe cari descendenți, fiul fundatorului, d-l Eugen Marinovits, ar dori să-i înșire între cei ce au întâietate la bursele ce se împart din această fundațiune.

Cererea nu se poate încuviința, fiind contrară dispozițiilor fundatorului.

197. (627—1908). Olimpiu Piso, elev la liceul din Blaj, bursier al *fundațiunii Ioan și Zinca Roman*, își justifică sporul în studii.

Se ia act.

198. (613—1908). Ioan Morariu elev la gimnaziul din Gherla, bursier al *fundațiunii «Dobâca»*, își justifică sporul în studii.

Se ia act.

199. (743—1908). Direcțiunea despărțământului *Brașov* înaintează procesul verbal al ședinței comitetului cercual din 25 Iunie v. 1908, în care noul director al despărțământului a luat în primire dela fostul director toate actele și averea despărțământului.

Se ia act.

200. (715—1908). Direcțiunea despărțământului *Ciacova* înaintează procesul verbal al ședinței comitetului cercual din 8/21 Iulie a. c., în care s'a constituit comitetul.

Se ia act și comitetul se îndrumă să-și înceapă activitatea prin organizarea prelegerilor populare și prin înființarea de biblioteci populare.

201. (721—1908). Direcțiunea despărțământului *Cluj* înaintează:

I. Procesul verbal al ședinței comitetului cercual din 5 Iulie a. c. în care se hotărăște ținerea adunării cercuale în Jucul de jos;

II. Procesul verbal al adunării generale cercuale, ținute în Jucul de jos, la 7 Iulie n. a. c., în care s'au rezolvat afacerile curente, în locul fostului director demisionat s'a ales d-l Eugen Pop Păcurariu; s'au încasat taxe dela membri K 80— și s'au adunat K 18'60 pentru înzestrarea bibliotecii din Jucul de jos;

Directorul despărțământului înaintează socotelile despre venitul încasat din grădina Petran din 24/VIII 1907 — 5/VII 1908, de K 288'28 și cheltueli pentru repararea caselor de K 300'65.

ad I și II. Se ia act cu aprobare.

202. (719—1908). Direcțiunea despărțământului *Dej* înaintează procesul verbal al ședinței comitetului cercual din 12 Iulie a. c. în care s'au rezolvat afaceri curente, s'a decis să se țină o serbare populară în comuna Cățcău și adunarea cercuală în Gherla. Cer broșuri din «Biblioteca populară a «Asociațiunii».

Se ia act. Se dăruiesc câte trei exemplare din numerele «Bibliotecii populare» și se invită comitetul să desfășure o activitate mai intensivă.

203. (723—1908). Direcțiunea despărțământului *Deva* raportează că adunarea cercuală s'a convocat în comuna Vețel pe ziua de 2 August n. a. c.

Se ia act.

204. (759—1908). Direcțiunea despărțământului *Dicio-Sânmartin* raportează că adunarea cercuală s'a convocat pe ziua de 9 August n. în comuna Boian.

Se ia act.

205. (748—1908). Direcțiunea despărțământului *Făgăraș* înaintează procesul verbal al adunării cercuale, ținute în comuna Perșani, la 1 Septembrie n. 1907, în care s'a ținut o dizertație despre «Creșterea în familie» de învățătorul George Boieriu, căruia i-s'a dat un premiu de K 20—. S'a decis procurarea unui Schiopticon, pentru care scop cer un ajutor de

K 100 dela comitetul central. Comitetul cercual și directorul s'a ales pe un nou period de 3 ani.

Se ia act. Directorul despărțământului se îndrumă să înainteze procesele verbale la timp și împreună cu comitetul să desfășure o activitate mai intensivă prin înființarea de biblioteci populare și prin aranjarea prelegerilor populare. Schiopticon să împrumute dela alte despărțăminte, cari au deja.

206. (726—1908). Direcțiunea despărțământului *Hațeg* înaintează procesul verbal al adunării cercuale, ținute în comuna Bățălar, la 19 Iulie a. c. în care s'au ținut trei prelegeri populare, s'au înscris 12 membri ordinari și 27 membri ajutători.

Se ia act.

207. (778—1908). Direcțiunea despărțământului *Lugoj* înaintează procesul verbal al adunării cercuale, ținute în comuna Făget. S'au ținut următoarele prelegeri: Dr. G. Gërda, adv., despre Victor Vlad Delamarina și Adam Iancu, student în medicină, Foloasele învățaturii. S'au înscris 9 membri.

Se ia act și se îndrumă comitetul să organizeze prelegeri populare și să înființeze biblioteci.

208. (752—1908). D-l Dr. Dionisie Roman, adv. în Mediaș, răspunde că primește însărcinarea de a reorganiza despărțământul Mediaș și de a convoca adunarea cercuală extraordinară.

Se ia act.

209. (751—1908). Direcțiunea despărțământului *Oșorheiu* înaintează procesul verbal al adunării cercuale, ținute în comuna Pogăceaua, la 13/23 Iulie a. c. în care s'au rezolvat afacerile curente, d-l Aurel Ijac, medic a ținut o prelegere despre «Boalele lipicioase» și s'au încassat 386 cor. taxe dela membri noi și vechi.

Se ia act.

210. (716—1908). D-l protopop Vasile L. Pop din Sângeorgiul de Meseș răspunde că primește însărcinarea de a organiza noul despărțământ cu sediul în *Bucium*, cu condițiunea să se mărească despărțământul prin adăugarea unei părți din desp. Hida-Huedin și a câtorva comune din desp. Dej.

Se ia act și se invită ca în înțelegere cu d-l Andreiu Cosma, delegatul comitetului central, să fixeze teritorul noului despărțământ prin adăugarea comunelor mai apropiate de Bucium din desp. Dej și Hida-Huedin. Numărul comunelor să nu fie însă mai mare de 30.

211. (792—1908). Direcțiunea despărțământului *Vârșeț* înaintează procesul verbal al adunării cercuale, ținute la 12 Iulie a. c. în comuna Margița, în care s'a ales președinte d-l protopop Traian Oprea și următorii membri în comitet: Dr. Nicolau Popovici, Dr. Octavian Proștean, Dr. Tit Mălaiu și George Suciu. S'au ținut următoarele prelegeri: Avram

Corcea, Folosul Asociațiunilor; Patrachie Ramneanțu, Combaterea alcoolismului; Achim Miloia, Lenea ca izvorul sărăciei și al ruinei. S'au înscris 4 membri pe viață, 7 ordinari și 2 ajutători.

Se ia act și se îndrumă comitetul cercual să se constituie și să-și înceapă activitatea.

212. (795—1908). D-șoara Ana Ferentiu, profesoară la școala civilă de fete a «Asociațiunii» cere un concediu pe întreg anul școlar 1908/9, obligându-se, în schimbul retribuției anuale, de cor. 800, să pregătească manuale de școală.

Concediul de un an, i-se acoardă, reținându-i-se retribuția de cor. 800, care se va da suplinitoarei. Pentru manualele pe cari le va pregăti, în înțelegere cu directorul școlii, după aprobare, se va bucura de retribuția stabilită în Deciz. Nr. 180/1908.

213. (805—1908). D-șoara Eleonora de Lemény din Sibiu, licențiată a universității din Cluj în limbile moderne, cere un post de profesoară la școala civilă de fete a «Asociațiunii», pentru a face praxa de un an.

Comitetul central angajează provizor pe un an pe d-șoara Eleonora Lemény pe lângă retribuția anuală de cor. 1000—funcționând ca profesoară suplentă externă. Postul și-l va ocupa la 1 Septembrie a. c.

214. (798—1908). D-l profesor Aurel Bratu cere să i-se încredințe și în anul școlar 1908/9 propunerea fizicei în școala civilă de fete a «Asociațiunii».

Se angajează pentru propunerea fizicei în 2 ore pe săptămână, pe anul școlar 1908/9, pe lângă onorarul de cor. 200 pe an.

215. (804—1908). D-l N. Iosif, învățator în Aciliu, prezintă un certificat prin care dovedește că a terminat cu succes cursul de economie de 4 săptămâni din Șimleu, declarând că stă la dispoziția «Asociațiunii» ca conferențiar economic conform Deciz. 120/1908.

Se ia act.

216. (728—1908). D-șoara Maria Birtz, învățătoare din Poiana sărată, cere o bursă pentru a se perfecționa în desen și pictură.

«Asociațiunea», nedispunând de asemenea burse, cererea nu se poate încuviința.

217. (755, 736 și 727—1908). D-nii Pavel Fetti învățator pensionat în Suplaiu, Grigore D. Păltineanu, învățator pensionat în Țințari și Ioan Mocan din Cojocna cer burse pe seama fiilor lor.

Se invită să-și înainteze petițiile în regulă pentru bursele cari se vor da la concurs.

218. (686—1908). D-l Simion Stoica, medic în Abrud, prin scrisoarea sa din 14 Ianuarie 1898 a îmbiat iar comitetul central a primit (Deciz. Nr. 75/1898) 400 de exemplare din broșura sa «Dietetica populară», à 50

bani ca să se desfacă pe calea despărțămintelor, jumătate din prețul lor adăugându-se la fondul internatului de băieți, iar jumătate plătindu-i-se autorului. S'au desfăcut până astăzi în total 135 de exemplare; d-lui Stoica i s'au plătit până acum 86 de exemplare, prin urmare mai are să primească suma de cor. 24:50 pentru 49 exemplare. D-l Stoica oferă «Asociațiunii» restul exemplarelor în număr de 265 pentru suma de K 132:50.

Se ia act de acest raport, se decide achitarea sumei de cor. 24:50, iar pentru cele 265 de exemplare se oferă d-lui Stoica suma de cor. 50.

219. (788—1908). D-l Andreiu Cosma, director de bancă din Șimleu dăruiește 31 de monete vechi din diferite epoce, anume: 26 de argint și 5 de aramă.

Se ia act cu mulțumită.

220. (689—1908). D-l Dr. At. Marienescu, jude de tablă în pens., Sibiu, dăruiește mai multe cărți pentru biblioteca «Asociațiunii».

Se ia act cu mulțumită.

221. (793—1908). «Societatea pentru fond de teatru român» invită «Asociațiunea» la adunarea ei generală, care se va ține la 28 și 29 August a. c.

Cu reprezentarea «Asociațiunii» la adunarea generală se încredințează directorul despărțământului Oravița, d-l Dr. Petru Cornean.

222. (783—1908). Societatea de ajutor și cultură «Ulpiu Traiană» din Erie Pa (America) raportează că averea societății cu 1 Iulie a. c. e de 320 de dolari.

Se ia act.

223. (806—1908). D-l Octavian C. Tăslăuanu cere un concediu de o lună, cu începere dela 1 Septembrie n. a. c.

Se acordă.

224. (739—1908). Prezidentul prezintă ofertele primite dela tipografia arhidiecezană, tipografia Meltzer și tipografia Krafft pentru tipărirea «Dicționarului numirilor de localități cu populațiune română de pe teritoriul statului ungar».

Tipărirea dicționarului se încredințează tipografiei Krafft a cărei ofert e mai ieftin.

225. (810—1908). Cassierul raportează că a achitat taxele următorii membri: a) *pe vieață*: Dr. Victor Nilvan, avocat, Șomcuta; Titu Trif, paroh gr.-cat. Babța; D-na Maria Cosma, soție de director de bancă, Șimleu; Emil Kormoș, proprietar, Grebenișul de câmpie; Ioan Hosszu, proprietar, Gherla și Nicolae Vulc, proprietar, Pogăceaua; b) *membri ordinari*: Cassiu Deleu, Siciu; Gavril Vajda, preot, Derjida mare, Dr. Dionisie Stoica, redactor, Șimleu; Ioan Pop, preot, Szamosujlak; Laurentiu Avram, Chiesd; Teodor Simoc, preot, Luki; Dr. Alexandru Gheție, Gherla; Mihai Pop, preot, Kucso; Ioan P. Pop, preot, Dabjon; D-șoara Maria Lemény, Sibiu;

D-șoara Nora Lemény, Sibiu, Dr. Arseniu Kaba, adv., Seini; Dr. Aurel Nilvan, adv., Șomcuta-mare și următorii membri din despărțământul Oșorheiu; Alexandru Oltean, Teodor Libeg, Ioan Pantea, Alex. Tirnovean, Valeriu. Anghel, Zaharie Oprea, Dr. Aurel Ijac, Ștefan Almășan,

Se declară membri și biroul se îndrumă să le libereze diplomele și biletele de legitimare.

După aceste ședința s'a închis.

D. u. s.

Iosif Șterca Șuluțu. m. p., prezident. *Octavian C. Tăslăuanu* notar. — Cetit și verificat. Sibiu 26/VIII. 1908. *Nicolae Togan* m. p., *Dr. Vas Bologa* m. p., *Dr. Oct. Russu* m. p.

Nr. 909—1908.

Proces verbal

din 17 Septemvrie 1908. Ședința X. a comitetului central al „Asociațiunii”.

Prezident: *Iosif Sterca Șuluțu*. — Notar: *Octavian Goga*. — Membrii prezenți: *Dr. V. Bologa*, *Oct. Goga*, *Dr. L. Lemény*, *Dr. Il. Pușcariu*, *Dr. E. R. Roșca*, *R. Simu*, *I. St. Șuluțu*, *N. Togan* și *I. Vătășan*.

Cu verificarea procesului verbal se încredințează D-nii Dr. L. Lemény, Dr. E. R. Roșca și N. Togan.

226. (891—1908). Direcțiunea școalei civile de fete înaintează comitetului central planul de învățământ stabilit de corpul profesoral al școalei în urma provocării inspectorului școlar și conform noului plan de învățământ al ministerului de instrucțiune.

Se primește și se încredințează direcțiunea școlară a-1 înaintă inspectorului reg. de școale în termenul fixat.

227. (825—1908). Direcțiunea școalei civile de fete înaintează comitetului central rezoluția ministerului de instrucție dtto 7 August 1908 — Nr. 140490—907 în chestiunea remonstrării dtto 15 Decemvrie 1906. — prin care se provoacă direcțiunea școalei să corespundeze pe viitor cu inspectorul reg. de școale paralel în limba maghiară și română sau numai în limba maghiară. Direcțiunea roagă comitetul central să dispună tipărirea statutelor școalei în două limbi (rom. și magh.) fiind ediția primă complet epuizată.

Comitetul central decide ca corespondența cu inspectorul regesc, în urma ordinului ministerial, să fie redactată paralel în limba română și maghiară și decide ca statutele școalei «Asoc.», să fie din nou tipărite.

228. (822—1908). D-l Bar. *Bánffy Kázmér*, vicecomitele comitatului Alba-inf. cere comitetului central să i-se comunice despărțămintele aflătoare pe teritoriul numitului comitat precum și numele conducătorilor acestor despărțăminte.

Comitetul central satisface această cerere cu observarea, că normele statutare ale «Asociațiunii», nu impun com. central nici o indatorire de acest fel.

229. (883—1908). D-l Dr. *M. E. Cristea*, asesor consist., însărcinat din partea com. centr. a prezidă adunarea cercuală a desp. «Sighișoara» proiectată la Ibașfalău, încunoștiințează com. că fiind reținut de chestiuni oficiale, nu poate împlini această misiune.

Comitetul central decide a insista pe lângă D-l asesor Dr. *M. E. Cristea* să primească această sarcină.

230. (832—1908). D-l *Mihail Marinovits*, student în drept la universitatea din Cluj, absolvent de două semestre, fără examen fundamental, prezintă comitetului central o petiție în care cere stipendiu din «fundațiunea N. Marinoviciu».

Comitetul central nu poate împlini cererea nefiind vacant stipendiul din această fundațiune.

231. (894—1908). Direcțiunea *despărțământului «Bran»* prezintă *procesul verbal* al adunării cercuale ținută în comuna Bran la 1 August a. c., în care s'au prezentat rapoartele privitoare la activitatea despărțământului din ultimul an. Biblioteca despărțământului numără 185 vol. și s'a augmentat în anul trecut cu 22 vol. Se încassează taxe dela membri cor. 195. Se face noua constituire a comitetului.

Se ia act.

232. (871—1908). Direcțiunea desp. «*Timișoara*» prezintă *procesul verbal* al adunării cercuale ținută în comuna Iezvin la 23 August a. c., în care s'au rezolvit afaceri curente și s'a ținut din partea D-lui Dr. Cornel Crăciunescu conferința: «Piedecile progresului economic».

Se ia act.

233. (823—1908). Direcțiunea desp. «*Reghin*» anunță com. centr. adunarea cercuală ce se va ține în comuna *Deda* la 21 Septembrie a. c.

Se ia act.

234. (827—1908). D-l *Aldulea Meșianu*, absolvent al clasei I a școlii comerciale din Brașov, prezintă o petiție comitetului central în care cere un ajutor dela «Asociațiune» pentru continuarea studiilor comerciale.

Comitetul central în lipsă de fonduri cu această destinație nu poate împlini cererea.

235. (876—1908). D-l *Paul Căiman*, senator urban din Vârșeț cere un ajutor pentru a-și susține o fetiță la școala «Asociațiunii».

Comitetul centr. în lipsă de fonduri cu astfel de menire nu poate împlini cererea.

236. (842—1908). D-l *Ioan Popoviciu*, învăț. pens. din Opațița cere com. centr. a-i da cu preț redus cartea «Părți alese din istoria Transilvaniei» de G. Barițiu.

Comitetul central, — neavând la dispoziție această carte, nu poate împlini cererea.

237. (892—1908). *Comisiunea* compusă din D-nii Dr. I. Beu, Dr. V. Bologa și Dr. E. R. Roșca raportează comitetului central că a vizitat a doua locuință din edificiul vechiu al «Asociațiunii» și propune ca trei odăi mai mari din această locuință să se întocmească în mod provizor ca sale de învățământ. Totodată propune comitetului central a lua dispoziții la timp pentru zidirea unor sale de învățământ corăspunzătoare.

Se primește și se ia act.

238. (828—1908). Un anonim pune la dispoziția comitetului central cor. 200 pentru a înlesni „Asociațiunii” încurajarea negoțului la țărani noștri. Anonimul propune comitetului central angajarea unui specialist care ar fi să țină un curs de o săptămână în Năsăud — pentru a lămurii țăranilor adunați spre acest scop din diferite comune însemnătatea negoțului la sate și a-le aduce toate înlesnirile formale pentru îmbrățișarea acestui ram de câștig.

Comitetul central apreciând însemnătatea acestei propuneri o transpune unei comisii compusă din d-nii Nicolau Ivaș, R. Simu și I. Vătășan pentru studiere — însărcinând comisiunea a prezentă o propunere în chestiunea unei acțiuni de caracter economic din partea «Asociațiunii».

239. (896—1908). Cassierul «Asociațiunii» raportează că în timpul din urmă s’au înscris următorii 14 membri ordinari noi, achitând taxele: Ludovic Mărcuș, protopop în Mădăraș, despărț. Seini; Ioan Pop, notar Aciliu, despărț. Săliște; Ioan Andrei Domșa, preot, Rachiș, despărț. Hida-Huedin; Georgiu Selăgian, preot, Ruși; Ioan Ternovan, preot, Culciulmare; Ioan Mihalca, preot, Sătmar-Gidani; Ioan Zsiros, preot, Hurez; Traian Mihalca, cooperador, Vasad; George Murășan, preot, Moftinul-mic; Iosif Mihalca, preot, Piscari, desp. Sătmar-Ugocea; Aron Mihaescu, preot, Lunca-Cernii; Aurel Popovicu, preot Covragiu; Vasilie Ianza, protopretor, Petroșeni; Septimiu Ionaș, preot, Toțești, desp. Hațeg.

Se declară membrii ordinari ai «Asociațiunii».

D. u. s.

Iosif Sterca Șuluțu m. p., prezident. *Octavian Goga* m. p., secretar. — Verificat. Sibiu, 21 Septemvrie 1908. *Dr. Liviu Lemény, Dr. Eusebiu Roșca, Nicolau Togan.*

Conferențele „Asociațiunii”.

În urma deciziei comitetului central și a adunării generale, biroul central al «Asociațiunii» va aranja cu începere dela 1 Noemvrie 1908 conferențe pentru cărturari (intelligență) în toate centrele românești mai însemnate, în cari se vor găsi cel puțin 3 conferențieri și cel puțin 50 ascultători.

Cu ajutorul acestor conferențe «Asociațiunea» împlinește o dorință generală a susținătorilor ei și o lipsă a educației noastre naționale.

Sperăm deci, că ideea va fi primită cu cea mai mare însuflețire și va fi sprijinită din răspuțeri de cei chemați, ca să dea rezultate cât mai mulțămitoare.

Aceste conferențe se vor ține în următoarele centre românești: 1. Abrud, 2. Arad, 3. Beiuș, 4. Bistrița, 5. Blaj, 6. Brad, 7. Brașov, 8. Caransebeș, 9. Cluj, 10. Deva, 11. Făgăraș, 12. Gherla, 13. Hațeg, 14. Lugoj, 15. Năsăud, 16. Orade, 17. Orăștie, 18. Oravița, 19. Săliște, 20. Sibiu și 21. Timișoara.

Tuturor directorilor de despărțăminte, în Arad d-lui V. Goldiș, secretar consistorial iar în Gherla d-lui Ioan Georgiu, canonic, din orașele amintite li s'a trimis o circulară, invitându-i să înainteze biroului «Asociațiunii» până la 1 Octomvrie v. 1908 numele persoanelor din despărțământ cari ar dori să țină conferențe în orașul respectiv. Conferențierii vor binevoi a anunța și titlul conferenței. Alegerea obiectelor se lasă la chibzuiala domnilor conferențieri.

Pentru orientarea tuturor celor ce se interesează de aceste conferențe, dăm următoarele lămuriri:

1. Pe lângă conferențierii locali biroul central va împărți pentru fiecare centru mai mulți conferențieri din alte localități, așa că în fiecare centru să se țină cel puțin 5 conferențe.

2. După primirea răspunsurilor dela domnii directori ai despărțămintelor, biroul central va alcătui programul pentru fiecare centru, care se va publica în ziare în cursul lunei Octomvrie, ca la 1 Noemvrie să se poată începe conferențele. Tot atunci se vor comunica programele și directorilor de despărțăminte, împreună cu toate îndrumările necesare.

3. Conferențele vor dură dela 1 Noemvrie 1908 până la 31 Martie 1909 și ar fi de dorit ca în fiecare Duminecă să se țină câte o conferență.

4. Conferențele vor fi cu o taxă de intrare minimală. Ceice se vor abonă la toate conferențele dintr'o localitate vor aveà o reducere însemnată.

5. Din încassările acestor conferințe se vor plăti cheltuielile efective ale conferențiarilor, cari se vor duce dintr'o localitate într'alta, iar venitul curat se va întrebuința pentru publicațiunile «Asociațiunii».

6. Conferințele cele mai bune se vor publica în revista «Transilvania».

Sperăm, că îndeosebi domnii membri ai secțiunilor științifice-literare ale «Asociațiunii» vor stăruî în cercul lor de activitate, ca aceste conferințe să reușească cât mai bine, pregătind fiecare membru câte o conferință-două.

Toți aceia cari doresc să țină conferințe în cadrele «Asociațiunii» se pot anunța de-a dreptul la biroul central, comunicându-și adresa și titlul conferinței.

Sibiiu, 1 Septemvrie 1908.

Prezidiul Asociațiunii:

Șuluțu.